



Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com



Toplumsal Bağlılık, Film Turizminin Etkileri ve Memnuniyet Algısı: Yerel Halk Üzerine Bir Araştırma*

Işıl ARIKAN SALTIK^a, Filiz GÜMÜŞ DÖNMEZ^b

^a Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye İşletme Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, MUĞLA, Türkiye, E-mail: isilas@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3456-2787

^b Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turist Rehberliği Bölümü, MUĞLA, Türkiye, E-mail: filizgumus@mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1661-3277

Öz

Film turizmi, destinasyon ve yerel halk üzerinde olumlu ve olumsuz etkilere sahiptir. Bu araştırmanın amacı; film turizmi destinasyonlarında yerel halkın toplumsal bağlılığı, film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik algıları ile film turizminden memnuniyetleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesidir. Araştırmada, film turizmi destinasyonu olan Muğla'da anket tekniği ile veri toplanmıştır. Yerel halktan toplanan 757 geçerli veri yapısal eşitlik modeli ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; yerel halkın toplumsal bağlılığının film turizminin olumlu etkileri algısını arttırdığı, olumsuz etkileri algısını ise azalttığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, yerel halkın film turizminin olumlu etkilerine ilişkin algılarının film turizminden memnuniyetleri üzerinde olumlu bir etki yaratırken; film turizminin olumsuz etkilerine yönelik algılarının memnuniyetlerini olumsuz etkilediğini göstermiştir. Ancak toplumsal bağlılık ile film turizminden memnuniyet arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Film Turizmi, Yerel Halk, Turizmin Etkileri, Toplumsal Bağlılık, Yapısal Eşitlik Modeli.

Community Attachment, Perceptions of Film Tourism Impacts and Satisfaction: A Study on Local Residents

Abstract

Film tourism has both positive and negative effects on the destination and local residents. The aim of this research is to determine the relationship between local residents' community attachment, perceptions of positive and negative impacts of film tourism and satisfaction in film tourism destinations. In the study, research data were gathered via survey technique in a film tourism destination, namely Muğla. 757 valid data collected from local residents were analyzed by Structural Equation Modelling. As a result of analysis, it was determined that community attachment increased the perception of positive impacts of film tourism and reduced the perception of its negative impacts. It was revealed that local residents' perceptions of the positive impacts of film tourism had positive effect on their satisfaction with film tourism, while the negative impacts of film tourism negatively affected their satisfaction with film tourism. However, no significant relationship was found between community attachment and film tourism satisfaction.

Keywords: Film Tourism, Local Residents, Tourism Impacts, Community Attachment, Structural Equation Modelling.

JEL CODE: L83, Z32

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 17.02.2021

Birinci Düzeltme : 10.04.2021

İkinci Düzeltme : 16.06.2021

Kabul : 31.07.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Arıkan Saltık, I. & Gümüş Dönmez, F. (2021). Toplumsal Bağlılık, Film Turizminin Etkileri ve Memnuniyet Algısı: Yerel Halk Üzerine Bir Araştırma, Turizm Akademik Dergisi, 8 (2), 57-73.

* TÜBİTAK tarafından desteklenen 119K551 numaralı ve "Ekranların Doğal Platosu: Muğla İli Film Turizmi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" isimli projenin bir bölümünden türetilen bu çalışma için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 24.05.2018 tarihli 86 sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır.

** Sorumlu yazar e-posta: isilas@mu.edu.tr

GİRİŞ

Modern toplum kültürünü oluşturan unsurlardan medya, toplumda farkındalık yaratmak ve bireyleri yönlendirmek gibi işlevlere sahiptir. Medya, uzakları yakın ederek insanlara doğal güzelliklere sahip yerleri görmenin keyfini yaşatan, insanlarda bu yerleri görme isteği ve arzusu uyandıran ve böylelikle insanları yönlendiren etkili bir araçtır. Medya yayınlarında önemli yer tutan film ve diziler bireylerin dünyaya bakış açısını ve olaylara yaklaşımlarını etkileyerek (Busby & Klug, 2001) ekran karşısındaki izleyicide merak duygusu ve bu yerleri ziyaret etme arzusu yaratabilmektedir. İnsanların medyanın etkisinde kalarak filmlerde gösterilen yerleri görme ve ziyaret etme isteği sonucunda ortaya çıkan turizm hareketliliği, film turizmi olarak tanımlanmaktadır. Film turizmi, filmlerde ve televizyon programlarında gösterilen destinasyonlara, film stüdyolarına ve ilgili temalı parklara ziyaretleri kapsayan turizm faaliyetleridir (Hahm & Wang, 2011). Film turizminin gerçekleştiği destinasyonda yaşayan yerel halk, film turizminin en önemli paydaşları arasındadır. Bu bağlamda, yerel halkın film turizmine ilişkin algıları, destinasyonda film turizminin gelişiminde belirleyici unsurlar arasında yer almaktadır.

Turizm faaliyetleri toplum üzerinde olumlu ve olumsuz etkiler yaratabilmektedir. 20. yüzyılın ikinci yarısında dünya genelinde yaygın bir şekilde gelişen kitle turizmi faaliyetleri, turizmin olumsuz etkilerinin olumlu etkilerinden daha baskın hale gelmesine neden olmuştur. Turizmin olumsuz ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin önlenmesi ve/veya azaltılması dünya turizminin önemli gündem maddelerinden birisi haline gelmiştir. İlgili yazında yerel halkın turizmin etkilerine bakış açısı (Beeton, 2001; Harrill, Uysal, Cardon, Vong & Dioko, 2011; Kim, Uysal & Sirgy, 2012; Choi, 2013; Carneiro & Eusebio, 2015; Afthanorhan, Awang & Fazella, 2017; Yu, Cole & Chancellor, 2018; Alrwajfah, Almeida-Garcia & Cortes-Macias, 2019; Zhuang, Yao & Li, 2019) yaygın bir şekilde ele alınmaktadır. Bununla birlikte yerel halkın film turizmine bakış açısını ele alan çalışmaların (Riley, Baker & Van Doren, 1998; Mordue, 2001; Jurowski & Uysal, 2002; Connell, 2005; Gürsoy, Kim, Kim & Oh, 2017; Mendes, Vareiro & Ferreira, 2017; Thelen, Kim & Scherer, 2020) daha sınırlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yerel halkın film turizmine bakış açısını ele alan görgül araştırmalar ulusal ve uluslararası yazının gelişimine katkı sağlayacaktır.

Yerel halkın kendi yaşadığı bölgeyi film turizmi açısından desteklemesi, yapılan veya yapılması planlanan film turizm faaliyetlerinin başarısı veya başarısızlığı için kritik bir role sahiptir (Kim ve ark., 2017). Bu sebeple yerel halkın film turizminin olumlu veya olumsuz etkilerine bakış açısını anlamak önem arz et-

mektedir. Film turizminin temel paydaşlarından birisi olmasına rağmen, yerel halkın film turizminin planlanmasında, geliştirilmesinde, yönetilmesinde ve sürdürülebilir olmasında herhangi bir karar mercii olarak yer almadığı görülmektedir (Heitmann, 2010). Bu durumun iki sebebi bulunmaktadır. İlki, filmin çekildiği mekânın tanınmasının, genel olarak reklamlarla, plansız bir şekilde, şans eseri veya film/dizinin ekranda geniş kitleler tarafından takip edilmesi sonucu gerçekleşmesi ve böylece yerel halkın görüşüne bakılmaksızın olayın akışının takip edilmesidir (Kim & O'Connor, 2011; Kim ve ark., 2017). İkincisi ise yerel halk filmin yayınlanması aşamasına kadar geçen süreden haberdar olmaması veya konu hakkında bilgisi olmaması nedeniyle herhangi bir karara katılmamasının yanı sıra film turizminin olası ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel etkilerini de öngörememesidir (Heitmann, 2010; Kim ve ark., 2017).

Film turizmi, son yıllarda belli bölgelerde ve şehirlerde film ve dizi çekimlerinin etkin bir pazarlama aracı olarak kullanılmaya başlanması (Hudson & Ritchie, 2006) nedeniyle gündeme daha fazla gelmeye başlayan ve etki alanı giderek genişleyen bir turizm çeşididir. Film turizminin, destinasyona faydalarının artırılması ve sürdürülebilir rekabet gücü kazandırabilmesi için hem yerel halkın hem de film turistlerinin algılarının ve beklentilerinin göz önüne alınarak yerel turizm örgütleri tarafından atılacak adımlar büyük önem taşımaktadır. Başka bir deyişle, film çekimi esnasında veya sonrasında film turistlerinin ziyaret ettiği yerlerde yaşayan yerel halkın film turizmine bakış açısı, sürdürülebilir bir turizm politikasının sağlanması açısından önemlidir (Lopez, Nicosia & Gonzales, 2018). Böylelikle, sadece film turisti sayısının artışına yönelik değil, bunun yanında yerel halkın beklentilerini de gözetenek geliştirilecek yönetsel önerilerle film turizminin sürdürülebilir gelişimi ve destinasyona kazanımlarının artması sağlanabilecektir.

Bir destinasyonun en önemli paydaşlarından olan yerel halkın, bölgeye gelen turistleri olumlu karşılaması, misafirperver olması ve kendilerini kültürlerarası etkileşimin bir parçası olarak görmesi bölgenin turizm potansiyelini etkilemektedir (Carmichael, 2006). Film turizminin sürdürülebilir gelişimi, ancak yerel halkın sürece dâhil olması ve refahının artması ilkeleri gözetilerek film turizmi faaliyetlerinin stratejik olarak planlanması, yol haritalarının hazırlanması ve uygulanması ile mümkün olabilecektir. Bu durum, destinasyonda film turizminin gelişimine ilişkin yerel halkın algı ve tutumlarının göz önüne alınması gerekliliğine de işaret etmektedir. Bu çalışmada film turizmi destinasyonlarında yaşayan yerel halkın toplumsal bağlılığı, film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik algıları ile film turizmi faaliyetlerine destek ve memnuniyetleri arasındaki ilişkilerin açığa çıkarılması amaçlanmakta-

dır. Bu bağlamda film turizmine ilişkin farklı değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen bu çalışmanın sonuçlarının, ilgili yazına katkı sağlaması öngörülmektedir. Bu doğrultuda öncelikle yerel halkın film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin algıları, toplumsal bağlılık ve film turizminden memnuniyet konuları kavramsal çerçeve başlığı altında açıklanmakta ve araştırma kapsamında geliştirilen hipotezler ile araştırma modeli sunulmaktadır. Ardından araştırma yöntemi, analizleri ve bulguları açıklanmaktadır. Araştırma sonuçlarının yorumlanarak, yönetsel çıkarımlar ile gelecek araştırmalara ilişkin önerilerin sunulmasıyla çalışma tamamlanmaktadır.

TEORİK ÇERÇEVE ve HİPOTEZLER

Film turizmi, bir bölgede film veya dizi çekilmesiyle bir yerin tanınırlığının, turizm potansiyelinin ve turist sayısının artmasıyla gerçekleşmektedir. Belirtilen artışın ve gelişmelerin, o bölgenin yerel halkının yaşam alanında ortaya çıkması sebebiyle, yerel halk doğrudan film turizminin etki alanında yer almaktadır (Lopez, Nicosia & Gonzales, 2018). Turizm sektörünün destinasyon ve yerel halk üzerinde ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olmak üzere çeşitli etkileri bulunmaktadır (Gürsoy ve ark., 2002). Turizmin ekonomik etkileri olarak istihdam yaratması, yatırımları artırması, gelir artırıcı etkisi, girişimciliği teşvik etmesi gibi olumlu etkilerinin yanı sıra (Gürsoy, Chi & Dyer, 2009; Çalışkan ve Özer, 2014), gelir dağılımında eşitsizlik, ekonomik sızıntılar, günlük yaşam giderlerinin artması, emlak ve kira bedellerinin artması gibi olumsuz etkileri de (Singh ve Wright, 2011; Çalışkan ve Saltık, 2019) yazında yer almaktadır. Turizm; yerel halkın yaşam kalitesini iyileştirme, toplumsal barışı sağlama, toplumun farklı kesimlerinden bireylere istihdam olanağı yaratarak toplumsal katılımı ve cinsiyet eşitliğini sağlama, kültürel farkındalığı artırma gibi olumlu sosyo-kültürel etkiler de yaratmaktadır (Andreck & Vogt, 2000; Besculides, Lee & McCormic, 2002; Stronza & Gordillo, 2008; Tomic, Gajic & Bugar, 2012; Çalışkan & Özer, 2014). Bununla birlikte turizmin toplumsal ve ahlaki değerleri bozması, kültürü ticarileştirmesi, yerel değer, dil ve kimliğin bozulması, aile bağlarının zayıflaması gibi olumsuz sosyo-kültürel etkileri de (Tosun, 2002; Mbaiwa, 2003; Choi & Sirakaya, 2005; Wan, 2012; Çalışkan & Saltık, 2018) yazında sıklıkla dile getirilmektedir. Turizmde başlangıçta çevre kirliliğini azaltıcı, çevresel farkındalık yaratan, tarihi değerlerin yenilenmesini sağlayan ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını yaygınlaştıran bir etkiye sahip çevresel uygulamalar tüketici hizmetine sunulmaktadır (Dwyer, Edwards, Mistilis, Roman & Scott, 2009; Çalışkan & Özer, 2014). Ancak başlangıçta yerel halkın ve turistlerin kullanımına elverişli ve planlı bir şekilde sunulan hizmetler, bilinçsiz kullanım ve olu-

şan kirlilik neticesinde çevreyi olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Choi & Sirakaya, 2005).

Turizmin etkilerinde olduğu gibi film turizminin de olumlu ve olumsuz ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri söz konusudur (Hudson & Ritchie, 2006b; Mendes ve ark., 2017). Film turizminin olumlu ekonomik etkileri olarak istihdam yaratması ve gelir artırıcı etkisi öne çıkmaktadır (Connell, 2012; Garcia, Fernandez, Macias & Vazquez, 2016). Bununla birlikte film turizminin, mevcut turizm pazarının yer değiştirmesi ve yeni pazarın darlığı (Beeton, 2001; Connell, 2012), yerel halkın doğrudan kazanç sağlayamaması (Beeton, 2001; Mordue, 2001) ve ekonomik kazanç sağlayacak ticari faaliyetlerin az olması (Connell, 2005) gibi olumsuz ekonomik etkileri de söz konusudur. Bunların yanı sıra, turist sayısının ani artışına hazırlıksız yakalanılması (Riley ve ark., 1998; Connell, 2005), küçük bir bölgede film turizmi faaliyetlerinin yoğunlaşması (Beeton, 2001), emlak fiyatlarında artış (Beeton, 2001; Mordue, 2001), günlük yaşamda kullanılan ürün ve fiyatların artması (Beeton, 2005), üretim maliyetlerinin artması (Riley ve ark., 1998) gibi olumsuz ekonomik etkilerine de değinen çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Film turizminin olumlu sosyo-kültürel ve çevresel etkileri olarak, toplum imajının gelişmesi (Beeton, 2001), tarihi yerlerin ve kültürel değerlerin korunması (Garcia ve ark., 2016) ifade edilmektedir. Film turizminin belirtilen olumlu sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin yanı sıra, turist sayısında beklenmedik artış (Mordue, 2001), trafik sıkışıklığı (Connell, 2012; Mendes ve ark., 2017), çevre kirliliği (Silver, 2007) gibi olumsuz etkileri de söz konusudur. İlgili yazında film turizminin olumsuz sosyo-kültürel ve çevresel etkileri kapsamında; yerel halkın huzurunun bozulması (Tooke & Baker, 1996), özel hayatın ihlali/ gizlilik sorunu (Mordue, 2001), güvenlik sorunları (Riley ve ark., 1998), bir bölgenin aşırı ticarileşmesi ve metalaşması (Mordue, 2001), yerel halka hoş olmayan ve olumsuz davranışlar sergileme (Mordue, 2001) gibi etkilerden bahseden araştırmalar bulunmaktadır.

Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algıları; ikamet süresi, ikamet yeri, turistlerle etkileşim düzeyi, turizmle ilgili işler, turizm politikasına katılım, toplumsal bağlılıkları ve turizmin gelişmişlik düzeyi gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak şekillenmektedir (Yoon, Kim & Kim, 2015). Turizm yazınında, toplumsal bağlılığının yerel halkın turizmin olumlu etkilerini daha fazla, olumsuz etkilerini ise daha az algılamaları üzerinde etkili olduğunu ve toplumsal bağlılığı yüksek olan yerel halkın turizmi yerel ekonomik kalkınma için bir ihtiyaç olarak gördüğünü belirten çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Jurowski ve ark., 1997; Gürsoy ve ark., 2002). Toplum sadece, bir yapının fiziksel bir ölçütü değil, aynı zamanda sosyal, psikolojik ve ruhsal çağrışımları olan bir

yapıya sahiptir. Toplumsal bağlılık, bireyin içinde yaşadığı topluma ilişkin duyarlılık ölçütüdür (Trentelman, 2009). Crowe (2010) toplumsal bağlılığı, yerel halkın toplumuna duyduğu duygusal bağlılığı ile toplumun üyelerinin kişisel ihtiyaçlarını karşılama ve onları memnun etmesiyle oluşan duyguları şeklinde tanımlamaktadır. Bir başka tanımda toplumsal bağlılık, bireyin kendisini içinde bulunduğu topluma ait hissetmesi, toplumun sorunları için uğraş vermesi ve toplumun diğer bireyleriyle iletişim kurması olarak açıklanmaktadır (Brehm, Eisenhauer & Stedman, 2012). Dolayısıyla arkadaşlık, duygusallık ve toplumsal ilişkiler gibi toplumsal bağları daha kuvvetli olan bireyler, toplumda olup biten olaylardan daha fazla haberdar olmaktadır. Macias & Williams, (2016), topluma bağlı olan topluluk üyelerinin toplum yararına olan olguları desteklediğini ve bunlara karşı iyi niyet sergilediğini belirtmektedir. Topluma bağlılığı düşük olan ve kendini yaşadığı topluma ait hissetmeyen bireyler, genel olarak her gelişimin karşısında durup yapılacak olan faydalı faaliyetlere bile karşı çıkabilmektedir (Gürsoy ve ark., 2002). Ayrıca, toplumsal bağlılığın yerel halkın turizme karşı tutum ve desteğini de etkilediği sonucuna ulaşan çalışmalar dikkat çekmektedir (Williams, McDonald & Riden, 1995; Chen & Chen, 2010; Lee, 2013). Bu ilişkiyi film turizmi özelinde inceleyen araştırma sonuçlarının yazına katkı sağlaması beklenmektedir. İlgili yazından hareketle aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H_1 : Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminin olumlu etkilerine yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{1a} : Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminin olumlu sosyo-kültürel etkilerine yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{1b} : Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminin olumlu sosyo-ekonomik etkilerine yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_2 : Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminin olumsuz etkilerine yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{2a} : Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminin olumsuz sosyo-kültürel etkilerine yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{2b} : Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminin olumsuz sosyo-ekonomik etkilerine yönelik algılarını anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Turizmin etkilerine ilişkin yerel halkın algılarında açıklanan unsurların, film turizminin etkilerinin yerel halk tarafından algılanmasında da etkili olabileceği düşünülmektedir. Yerel halkın film turizminin etkilerine ilişkin algıları, özellikle film turizminden memnuni-

yetleri ve film turizmine destek olma veya aksine karşı çıkma tutumlarında etki yaratabilmektedir. Bu nedenle yerel halkın film turizmine ilişkin algıları, destinasyonda film turizmi gelişiminde göz ardı edilmemesi gereken unsurlardır. Dolayısıyla genel anlamda yerel halkın turizme yönelik değerlendirmelerinde olduğu üzere, özel anlamda film turizminin etkinliğinin artması ve gelişiminin sağlanması için, yerel halkın film turizmi hakkındaki algılarının ve tutumlarının açığa çıkarılması ve destinasyonda buna uygun yönetimsel stratejiler geliştirilmesi önemlidir. Bir film turizmi destinasyonunun başarılı ve sürdürülebilir gelişimi, özellikle yerel halkın desteği ve bilgisinin olduğu, diğer tüm paydaşlar dâhilinde olmak durumundadır (Liu, Chin, Nechita & Candrea, 2020). Beeton (2005; 2008) konuyla ilgili olarak destinasyondaki uzun vadeli ticari kazanç için yerel halkın sürece dahil edilmesinin önemini belirtmiştir. Yapılan araştırmalarda turizmin olumlu etkilerinin turizmin desteklenmesinde olumlu bir etkiye sahip olduğu saptanmış ancak konu film turizmi açısından ele alınmamıştır. Film turizmi kapsamında belirtilen ilişkileri sınyayacak olan bu araştırmanın yazındaki bu boşluğun kapatılmasına destek olacağı öngörülmektedir. Bu noktadan hareketle, yerel halkın film turizminin olumlu/olumsuz etkilerine yönelik algılarının film turizminden memnuniyetlerini araştırmak üzere aşağıdaki hipotezler kurgulanmıştır:

H_3 : Yerel halkın film turizminin olumlu etkilerine yönelik algıları, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{3a} : Yerel halkın film turizminin olumlu sosyo-kültürel etkilerine yönelik algıları, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{3b} : Yerel halkın film turizminin olumlu sosyo-ekonomik etkilerine yönelik algıları, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_4 : Yerel halkın film turizminin olumsuz etkilerine yönelik algıları, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{4a} : Yerel halkın film turizminin olumsuz sosyo-kültürel etkilerine yönelik algıları, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

H_{4b} : Yerel halkın film turizminin olumsuz sosyo-ekonomik etkilerine yönelik algıları, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Turizm olgusu ile birlikte oluşan etkileri değerlendiren ve kabul edilebilir veya edilemez olduğuna karar veren taraf yerel halktır (Jimura, 2011). Turizm bir bölgede yerel halkın iyi niyeti doğrultusunda geliştiği

(Jurowski, 1994) gibi o bölgede turizmin gelişmesi, bölgede yaşayan yerel halkın yaşam kalitesini de olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir (Gürsoy ve ark., 2002). Bu bağlamda turizmin destinasyondaki geleceğine yönelik yerel halkın bölgenin politika ve planlaması ile ilgili düzenlemelerde paydaş olarak yer almasının (Lee, 2013; Woo, Kim & Uysal, 2015) ve turizmle ilgili yapılan değişikliklerde ve alınacak yeni kararlarda yerel halkın ihtiyaçları ve söylemlerinin göz önünde bulundurulmasının gerekliliği sıklıkla vurgulanmaktadır (Nunkoo & So, 2016). Bu sebeple, yerel halkın film turizmine bakış açısı bölgede yapılacak politika, planlama, değişiklik ve yönetim kararlarında büyük önem arz etmektedir. Ancak yerel halkın daha fazla kazanma içgüdüleri, istihdam olanakları ve altyapının geliştirilmesi gibi katkılarında dolayı film turizminin ekonomik etkilerine sosyal ve çevresel etkilerinden daha fazla önem verdiği de öne sürülmektedir (Mendes ve ark., 2017). Ayrıca film turizminin kendine özgü yapısı nedeniyle, yerel halkın konumu da farklılaşmaktadır. Öncelikle, yerel halk film çekimi esnasında film veya dizide gösterilen olaylardan veya senaryolardan haberdar değildir. Bu hususun yanı sıra yerel halk, film veya dizi yapımcılarının hangi destinasyonların senaryolara dahil edilerek bir film turizmi destinasyonuna dönüştürüleceği konusunda da karar vericiler arasında değildir. Buna bağlı olarak, yerel halk film turizminin gelişmeye başladığı bölgenin muhtemel ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini doğrudan algılayamamaktadır (Beeton, 2001; Connell, 2005; Heitmann, 2010; Yoon ve ark., 2015). Bu kapsamda, yerel halkın film turizminden memnuniyetinde etkili olabilecek farklı değişkenlerin varlığı düşünülmüştür. Yerel halkın film turizminden memnuniyetinde etkili olabilecek değişkenlerin etkilerinin incelenmesi film turizmi yazının gelişimine katkı sağlayacaktır. Turizm yazınında toplumsal bağlılığın yerel halkın turizme yönelik tutum ve desteğini etkilediğini belirten çalışmalardan (Williams, McDonald & Riden, 1995; Chen & Chen, 2010; Lee, 2013) yola çıkılarak toplumsal bağlılığın film turizminden memnuniyete etkisini belirlemeye yönelik, araştırmanın son hipotezi geliştirilmiştir:

H₅: Yerel halkın toplumsal bağlılık düzeyleri, film turizminden memnuniyetlerini anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

İlgili yazında gerek ulusal gerekse uluslararası olmak üzere yerel halkın film turizmine bakış açısını inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Mordue (2001), Goatland bölgesinde yaşayan yerel halkın günlük yaşamının, Heartbeat dizisinde dramatize edilen kırsal yaşam ve efsanelerini deneyimlemek amacıyla gelen turistler tarafından engellendiğini belirtmektedir. Sea Change adlı dizinin çekildiği Güney Avustralya'daki Barwon Heads kasabasında yerel halk üzerine yapılan

bir diğer çalışmada, film turizminin yerel halka ekonomik fayda sağladığını ancak yerel halkın film turizminin yarattığı değişikliklere karşı her zaman hazırlıklı olmadığını belirtmiştir (Beeton, 2001). Yoon ve ark. (2015), Kore'de gerçekleştirdikleri çalışmada film turizminin yerel halk üzerinde olumlu ve olumsuz ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri ile olumsuz çevresel etkileri olduğunu ancak yerel halkın daha çok olumlu sosyo-kültürel ve olumlu ekonomik etkileri algıladıklarını belirlemiştir. Zhang, Ryann & Cave, (2016) Beijing'de yaptıkları çalışmada, yerel halkın turistler için bölgede doğal bilgi kaynağı olması sebebiyle yerel yönetimin kendi düşüncelerine önem vermeleri gerektiğini ve o bölgede turistlerden daha çok kendilerinin yaşadıklarını belirtmişlerdir. Mendes ve ark., (2017) Portekiz'de yaptıkları çalışmada yerel halk, film turizminin olumlu etkilerinden olumsuz etkilerinden daha fazla olduğunu belirtmiştir. Kim ve ark. (2017), Kore'de film çekimi yapılan 7 bölgede yürüttükleri çalışmada yerel halkın film turizminin olumsuz sosyal ve çevresel etkilerini dikkate almadıkları belirlenmiştir. Thelen ve ark. (2020) tarafından Japon dizisi Mare üzerine boylamsal olarak yapılan çalışmada dizi öncesi, esnası ve sonrasında aralarında yerel halkın da yer aldığı paydaşların görüşleri ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarında dizi öncesi paydaşların görüşleri olumlu iken dizi sonrası süreçte görüşler olumsuzla doğru yön değiştirmiştir.

Saltık, Coşar & Kozak (2011) tarafından Muğla Bozuyük kasabasında yapılan çalışmada yerel halk ve bölge esnafının film turizminin önemini başta pek fark etmediklerini ancak daha sonra ekonomik katkısını ve bölgesel tanınırlığı arttırdığını anladıklarını saptamışlardır. Güdü-Demirbulat, Oflaz & Buzlukçu (2015) çalışmalarında Rize Çamlıhemşin Çamyuva Köyü'nde çekilen "Sevdaluk" dizinin yörede ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, dizi çekiminin turizm hareketliliği ile birlikte yerel halka ekonomik katkı sağlarken çevresel anlamda kirlilik ve taşıma kapasitesi sorunu yarattığı ifade edilmiştir. Kervankıran & Çuhadar (2018) Mardin'de yerel halk üzerine yaptıkları çalışmada film turizminin bölge ekonomisine, bölgenin tanıtımına ve turizm hareketliliğine katkı sağladığını bulurken, bölgede çekilen dizilerin bölgenin kültürünü yanlış tanıttığı ve ekonomik kaygılarla çekildiğini belirlemiştir. Çakar-Çelik (2019) İzmir Sığacık'ta görüşme tekniği ile esnafın üzerine yaptığı araştırmasında, film turizminin bölge üzerinde olumsuz etkilerinin yanı sıra olumlu etkileriyle birlikte geliştirici bir etkisinin olduğunu belirlemiştir.

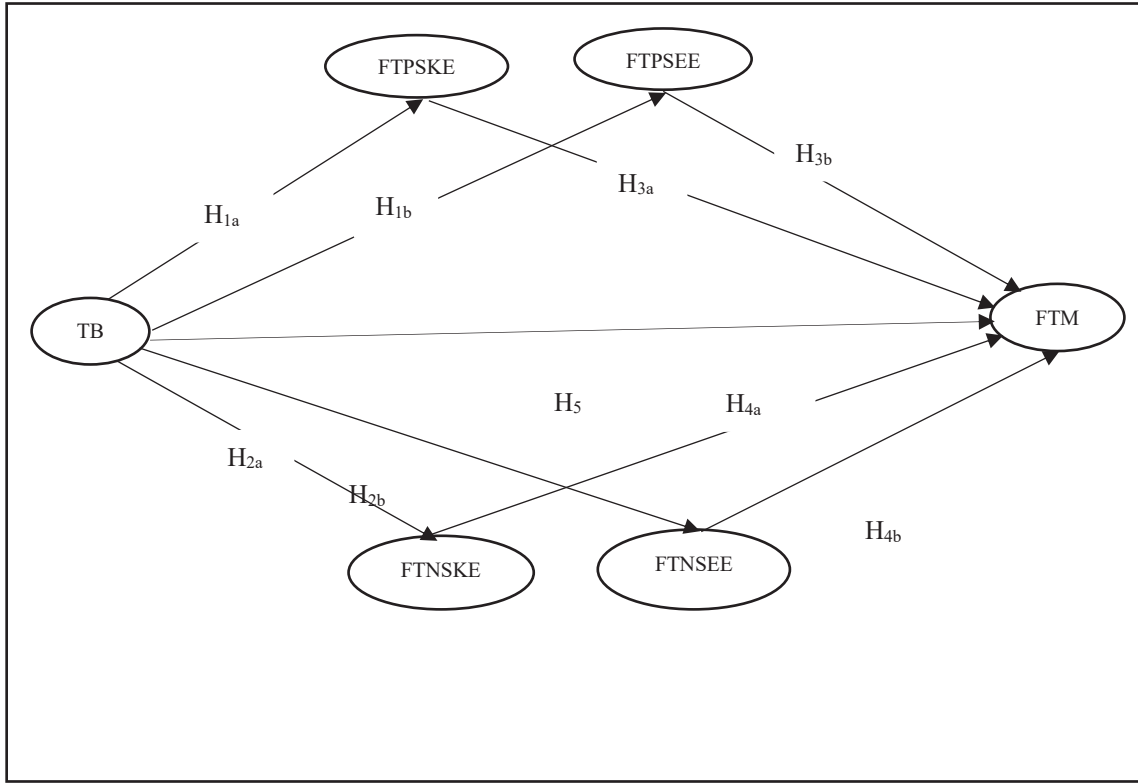
Yazında, yerel halkın film turizmi etkilerine yönelik algılarını belirlemeye yönelik çeşitli çalışmalar (Zhang ve ark., 2016; Kim ve ark., 2017; Mendes ve ark., 2017; Kervankıran & Çuhadar, 2018) yapılmıştır. Buna kar-

şın yerel halkın toplumsal bağlılığı, film turizmine yönelik algıları ile film turizmi faaliyetlerinden memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere kurgulanan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada son yıllarda film ve dizi çekimleriyle gündeme gelen Muğla'da yaşayan yerel halkın toplumsal bağlılığı, film turizminin etkilerine yönelik algıları ile film turizminin memnuniyetleri arasındaki ilişkinin açığa çıkarılması amaçlanmaktadır. Konuyla ilgili yazında oldukça sınırlı çalışma olduğu için bu değişkenlerin film turizmi kapsamında değerlendirildiği bu araştırma sonuçlarının, ilişkilerin varlığı veya yokluğuna ilişkin bulgularıyla ilgili yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıda ifade edilen hipotezler çerçevesinde oluşturulan araştırma modeli ve sınanmak üzere geliştirilen hipotezler Şekil-1'de gösterilmektedir.

YÖNTEM

Araştırma, zengin doğal, kültürel ve tarihi çekiciliklerinin yanı sıra film ve dizi çekiminin son yıllarda önem kazandığı bir destinasyon olarak film turizmi merkezlerinden biri olmaya aday görünen Muğla'da gerçekleştirilmiştir. Son 15 yılda 400'ü aşkın TV dizisi, film, belgesel, reklam, müzik klipi, yemek ve gezi programının çekildiği Muğla, film yapımcıları için doğal bir film platosu niteliğindedir. Film ve dizi izleyicilerinin, ekranlarda izledikleri yerleri ziyaret etme isteği Muğla'da film turizmi potansiyeli yaratmaktadır. Bu bağlamda Muğla'da film turizminin, sürdürülebilir turizm anlayışının gelişimine katkı sağlayabilecek bir turizm çeşidi olma potansiyeline sahip olabileceği öngörüsü ile, Muğla ili bu araştırmanın çalışma evreni olarak belirlenmiştir.



TB: Toplumsal Bağlılık	FTPSKE: Film Turizminin Pozitif Sosyo-Kültürel Etkileri	FTPSEE: Film Turizminin Pozitif Sosyo-Ekonomik Etkileri
FTM: Film Turizmi Memnuniyeti	FTNSKE: Film Turizminin Negatif Sosyo-Kültürel Etkileri	FTNSEE: Film Turizminin Negatif Sosyo-Ekonomik Etkileri

Şekil 1: Araştırma Modeli ve Hipotezleri

TUİK (2020) verilerine göre 2019 yılında Muğla nüfusu 983.142 kişidir. 1.000.000 büyüklüğünde evreni 0,05 güven düzeyinde temsil yeteneğine sahip olması için gerekli örneklem sayısı 384 olarak belirtilmiştir

(Krejcie & Morgan, 1970). Araştırma verileri, olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerinden kolayda örnekleme tekniği ile Muğla ilinde yaşayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden yerel halktan toplanmıştır.

Araştırma verileri nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ile toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında yazında konuyla ilgili uygulanmış ölçeklerden (Gürsoy ve ark., 2002; Mendes ve ark., 2017; Kim ve ark., 2017) yararlanılarak, bu makalenin yazarlarının yürütücüsü ve araştırmacısı olduğu 119K551 numaralı TÜBİTAK projesi kapsamında geliştirilmiş olan ölçekler kullanılmıştır. Belirtilen projenin bir parçası olarak gerçekleştirilen bu araştırmada kullanılan anketin etik açıdan uygunluğunun belirlenmesi için Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 24.05.2018 tarihli 86 sayılı "Etik Kurul Onayı" alınmıştır. Anket başlangıcında araştırma bilgileri sunulmuş ve katılımcıların demografik bilgileri istenmiştir. İzleyen bölümde yerel halkın toplumsal bağlılıklarını belirlemek üzere 6 ifade, yerel halkın film turizminin etkilerine ilişkin algılarını ölçmek üzere 4 alt ölçekte, toplam 28 ifade ile yerel halkın film turizminden memnuniyetini belirlemek üzere 5 ifade yer almaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin "Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Başkanlığı'ndan gerekli izin/onam alındıktan sonra araştırma verileri toplama aşamasına geçilmiştir. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi ve araştırma modelinin sınanması için Temmuz-Eylül 2020 tarihleri arasında toplanan 757 geçerli veri analiz edilmiştir.

Araştırma ölçeklerinin faktör yapılarının doğrulanması için, AMOS programından yararlanılarak, doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek, değişkenler üzerindeki etkileri belirlemek, hipotezleri ve araştırma modelini test etmek için yapısal eşitlik modelinden (YEM) yararlanılmıştır (Jöreskog ve Sorbom, 1993). Regresyon analizinin daha kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak sağlayan YEM, çok sayıda ilişkilerin eşzamanlı sınanmasını sağlamaktadır (Hair ve ark., 2014). YEM kapsamında toplanan verilerin ne düzeyde uygun olduğunu belirlemeye yönelik uyum indeksleri açısından da değerlendirilmesi yapılmıştır (Meydan ve Şeşen, 2015). YEM uygulamasında model geliştirme stratejisi benimsenerek, modelde tespit edilen uyumsuzlukların giderilmesi için modelde bazı değişiklikler ve iyileştirmeler yapılarak istatistiki olarak anlamlı bir modele ulaşmak üzere analizler gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları doğrultusunda gerekli durumlarda ifadeler çıkarılarak ve/veya değişkenler arası modifikasyonlar eklenerek, ölçeklerin nihai formlarının geçerli ve güvenilir olması sağlanmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2018).

BULGULAR

Araştırma kapsamında öncelikle yerel halkın demografik özellikleri incelenmiştir. Katılımcıların yarısından fazlası (%59,2) evlidir. Kadın (%50,1) ve erkek (%49,9) katılımcıların dengeli bir dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcıların gelir düzeylerine göre dağılımları birbirine yakın olmakla birlikte, en fazla 4.501-6.000 TL (%23,6) ve ardından 1.501-3.000 TL (%22,6) aralığında gelir sahibi katılımcı olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların yarısına yakını (%45,6) lisans eğitimine sahiptir. 18-77 yaş aralığında olduğu belirlenen katılımcıların ortalama yaşı 36 (st. hata: ,450) olarak hesaplanmıştır.

Araştırma Ölçeklerinin Geçerlik ve Güvenilirlik Analizleri Sonuçları

Araştırmada kullanılan toplumsal bağlılık, film turizminin etkileri ve film turizminden memnuniyet ölçekleri için öncelikle yapı geçerliliği sınanmıştır. Analizlere başlamadan önce verilerinin analizlere uygunluğunun kontrolü için normal dağılım gösterme durumu incelenmiştir. Buna göre, -1,542 ile ,903 aralığındaki çarpıklık (Skewness) değerleri (< -2) ve -1,078 ile 2,046 aralığındaki basıklık (Kurtosis) değerleri (<10) incelendiğinde araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Kline, 2016). Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeklerin yapı geçerliliklerinin sınanması için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. DFA kapsamında belirlenen ölçeklerin uyum iyiliği değerleri, kabul edilme alt sınırları ile birlikte Tablo 1'de gösterilmektedir. Bu araştırmada uygulanan tüm ölçeklerde, öncelikle önerilen modifikasyonların kuramsal uygunluğu kontrol edilmiş ve yalnızca önerilen gizil değişkenin altında yer alan gözlenen değişkenler arasında modifikasyon önerileri değerlendirilmiştir (Schreiber vd., 2006) ve önerilen tüm modifikasyonlar sırayla, teker teker yapılmıştır (Çokluk vd., 2010). Tabloda görüldüğü üzere ölçeklerin uyum iyilikleri kabul veya iyi derecede uyum değerlerine sahiptir.

Tablo 1: DFA Kapsamında Ölçeklerin Uyum İyiliği Değerleri

	TB	FTET	FTM
X ² (CMIN)	12,313	1764,931	14,116
Sd	5	384	3
CMIN/sd <<5	2,463	4,596	4,705
CFI>>,90	,997	,912	,994
GFI>>,85	,995	,853	,993
AGFI>>,80	,978	,822	,963
NFI>>,90	,995	,890	,992
TLI>>,90	,991	,900	,979
RMSEA <<,08	,044	,069	,070

Toplumsal Bağlılık (TB) ölçeğine yapılan DFA'da tüm maddelerin faktör yükleri 0,69 ile 0,85 arasında hesaplanmış, hiçbir maddenin ölçekten çıkarılmasına gerek görülmemiştir. Uyum iyiliği değerleri için ölçeğin hata terimleri (e1-e2, e1-e5, e2-e5 ve e3-e5) arasında kovaryans eklenerek modifikasyonlar yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri ile ölçülen güvenilirliği (,892) yüksek bulunmuştur.

Film Turizminin Etkileri (FTET) Ölçeğinde¹ bulunan 28 madde üzerinden gerçekleştirilen DFA sonucunda dört faktörlü yapısı doğrulanmıştır. *Film Turizminin Pozitif Sosyo-Kültürel Etkileri (FTPSKE)* boyutundaki maddelerin faktör yükleri 0,68 ile 0,86 arasında hesaplanmıştır. Uyum iyiliği değerleri için FTPSKE boyutundaki hata terimleri (e20-e21, e20-e22, e22-e25) arasında kovaryans eklenerek modifikasyon yapılmıştır. *Film Turizminin Pozitif Sosyo-Ekonomik Etkileri (FTPSEE)* boyutundaki maddelerin faktör yükleri 0,63 ile 0,78 arasındadır. FTPSEE boyutundaki hata terimleri (e12-e13, 13-e14, e12-e14, e12-e17, e15-e16, 18-e19) arasında kovaryans eklenerek uyum indeksi değerleri iyileştirilmiştir. *Film Turizminin Negatif Sosyo-Kültürel Etkileri (FTNSKE)* boyutundaki maddelerin faktör yükleri 0,70 ile 0,83 arasında hesaplanmıştır. Uyum iyiliği değerleri için FTNSKE boyutundaki hata terimleri (e1-e2, e2-e3, e1-e3, e4-e5, e4-e7, e6-e7) arasında kovaryans eklenmiştir. *Film Turizminin Negatif Sosyo-Ekonomik Etkileri (FTNSEE)* boyutunda ise iki madde (M1. Trafikle ilgili sorunlar yaratır; M3. Emlak fiyatlarını arttırır), faktör yükleri 0,5'ten düşük olduğu için çıkarılmıştır. Kalan maddelerin faktör yükleri 0,52 ile 0,83 arasındadır. Bu boyutta modifikasyon yapılmamıştır. FTET boyutlarının Cronbach Alfa değerleri sırasıyla ,895; ,921; ,935; ,687 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar, FTNSEE alt ölçeğinin orta derece, diğer alt ölçeklerin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Film Turizminden Memnuniyet (FTM) Ölçeğinde bulunan beş madde üzerinden gerçekleştirilen DFA

sonucunda, ölçeğin tek faktörlü yapısı doğrulanmıştır. Maddelerin faktör yükleri 0,66 ile 0,85 arasında hesaplanmıştır. Ölçekte, uyum iyiliği değerleri için hata terimleri (e1-e4 ile e3-e5) arasında kovaryans eklenerek modifikasyon yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri ile ölçülen güvenilirliği (,867) yüksektir.

Ölçüm modelinin güvenilirliği ve geçerliliğini sınamak için, Bileşik Güvenilirlik (CR) standardize faktör yükleri ve Ortalama Varyans Çıkarılan (AVE) değerlerinden yararlanılmıştır. Buna göre CR değerlerinin eşik değer olarak belirtilen 0,7'nin üzerinde, AVE değerlerinin eşik değer olarak belirtilen 0,5'in üzerinde olması gerekmektedir (Hair ve ark., 2014). Ölçüm sonucunda; CR değerleri, eşik değerinin üzerinde olup ,869 ile ,920 arasında değişmektedir. AVE değerleri ise ,561 ile ,586 arasında değişmekte olup, eşik değerinin üzerindedir. Bulgular, ölçüm modelinin güvenilir olduğunu ve yakınsak ve ayırıcı geçerliliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Yapısal Eşitlik Modeli Sonuçları

Film turizmi destinasyonunda yaşayan yerel halkın toplumsal bağlılıkları, film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik algıları ile film turizminden memnuniyetleri arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik yapısal eşitlik modeli (YEM) uygulanmıştır. Yerel halkın toplumsal bağlılığı dışsal değişken; film turizminin olumlu ve olumsuz etkileri ile film turizmi desteği ve memnuniyeti içsel değişken olarak araştırma modelinde yer almıştır. YEM analizi ilk uygulama sonucunda film turizminin olumsuz sosyo-ekonomik etkileri boyutu modelde sınanmak istenen TB ve FTM değişkenleriyle anlamlı bir ilişkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle, H_{2b} ve H_{4b} hipotezleri desteklenmemiştir. Bu sonuç doğrultusunda, araştırmacılar tarafından geliştirilen modelin toplanan veri tarafından desteklenmemesi durumunda yapılması önerildiği üzere (Gürbüz ve Şahin, 2018:342), modelde bazı değişiklikler ve iyileştirmeler yapılarak modelin geliştirilmesi

Tablo 2: Film Turizmi Destinasyonunda Yerel Halka İlişkin YEM Sonuçları

Hipotez	Test Edilen Yol	Tahmin	St. Tahmin	St. Hata	t	p	Sonuç
H _{1a}	TB→FTPSKE	,438	,357	,049	8,957	,000*	Desteklendi
H _{1b}	TB→FTPSEE	,419	,372	,046	9,156	,000*	Desteklendi
H _{2a}	TB→FTNSKE	-,135	-,131	,042	-3,205	,001**	Desteklendi
H _{3a}	FTPSKE→FTM	,307	,358	,032	9,567	,000*	Desteklendi
H _{3b}	FTPSEE→FTM	,262	,280	,035	7,506	,000*	Desteklendi
H _{4a}	FTNSKE→FTM	-,388	-,381	,038	-10,159	,000*	Desteklendi
H ₅	TB→FTM	,050	,047	,041	1,204	,228	Desteklenmedi

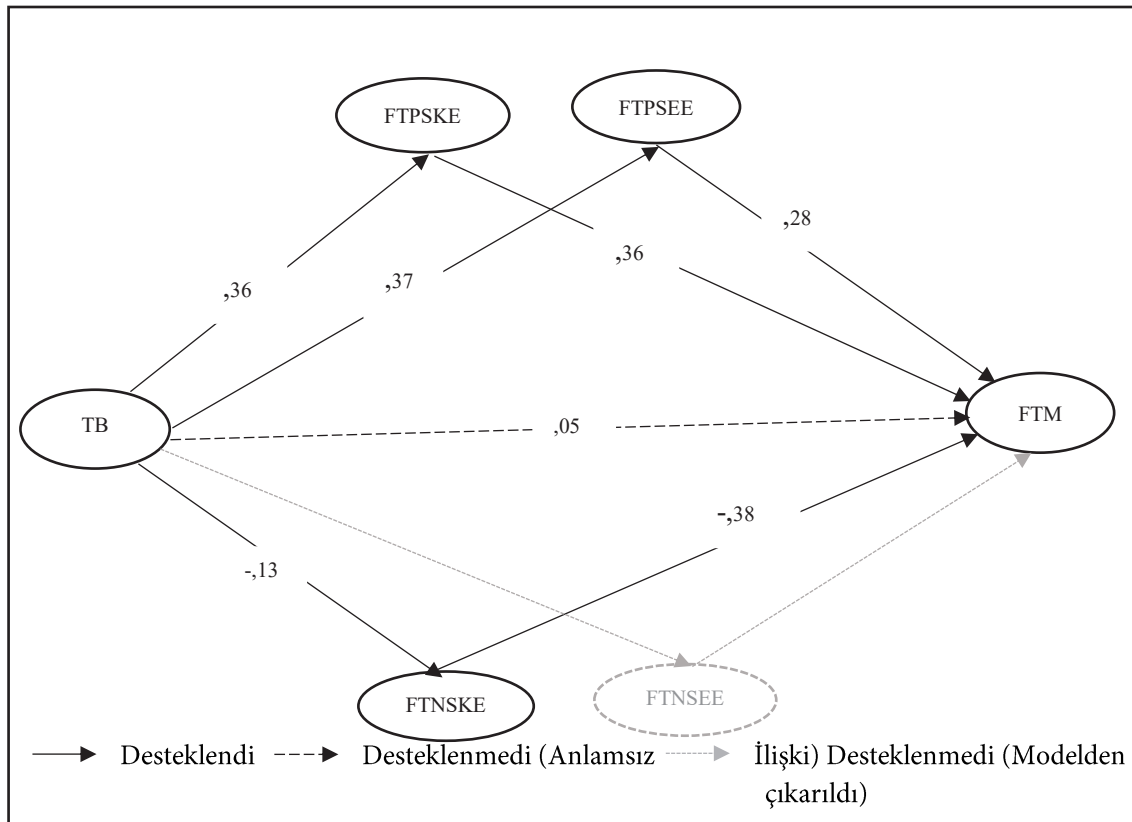
* ,05 düzeyinde anlamlı ** ,01 düzeyinde anlamlı

¹ Film Turizminin Etkileri ölçeğinin boyutlarının adlarının kısaltmalarında karışıklık olmaması için olumlu yerine pozitif, olumsuz yerine negatif terimi kullanılarak boyutlar adlandırılmıştır.

esas alınmıştır. Geliştirilen modelde, modeldeki uyumsuzluğun nedeni olan film turizminin olumsuz sosyo-ekonomik etkileri modelden çıkarılmış ve film turizminin olumsuz etkileri tek boyut olarak modelde yer almıştır.

Model geliştirme stratejisi ile oluşturulan modelin son halinin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde ($\chi^2=2012,809$; $sd=467$; $CMIN=4,310$; $CFI=,906$; $GFI=,871$; $AGFI=,845$; $NFI=,881$; $TLI=,894$ ve $RMSEA=,066$), modelin uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu ve YEM uygunluğu görülmektedir. YEM kapsamında test edilen tüm yollara ait analiz bulguları ve hipotezlerin desteklenme durumları Tablo 2'de sunulmaktadır.

ne ilişkin algılarından orta düzeyde ve olumlu, pozitif sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin algılarından zayıf düzeyde ve olumlu etkilenmektedir. Böylelikle H_{3a} ve H_{3b} hipotezleri desteklenmiştir. Yerel halkın film turizminin negatif sosyo-kültürel etkilerine yönelik algıları ise film turizminden memnuniyetlerini olumsuz ve orta düzeyde etkilemektedir. Bu sonuç doğrultusunda H_{4a} hipotezi desteklenmiştir. Toplumsal bağlılık ile film turizminden memnuniyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiş olması nedeniyle H_5 hipotezi desteklenmemiştir.



Şekil 2: Film Turizmi Destinasyonunda Yerel Halka İlişkin YEM Sonuçları Ve Hipotezlerin Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında test edilen hipotezlere ilişkin sonuçlar görsel olarak Şekil 2'de sunulmaktadır.

Şekil 2'de ve Tablo 2'de sunulduğu üzere; toplumsal bağlılığın film turizminin pozitif sosyo-kültürel ve pozitif sosyo-ekonomik etkileri üzerinde orta düzeyde ve olumlu etkisi, negatif sosyo-kültürel etkileri üzerinde ise zayıf ve olumsuz bir etkisi vardır. Bu sonuçlar doğrultusunda sırasıyla H_{1a} , H_{1b} ve H_{2a} hipotezleri desteklenmiştir. Yerel halkın film turizminden memnuniyetleri; film turizminin pozitif sosyo-kültürel etkileri-

SONUÇ VE TARTIŞMA

Film turizmi faaliyetleri, destinasyon ve yerel halk üzerinde olumlu ve olumsuz etkilere sahiptir. Destinasyonlarda, yerel halkın görüşlerinin alınarak planlama ve uygulamaların gerçekleştirilmesi, film turizminin gelişiminin seyri için önem taşımaktadır. Bu bağlamda bu çalışma, film turizmi destinasyonu olarak gelişmekte olan Muğla'da yerel halkın toplumsal bağlılığının, film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin algılarının film turizminden memnuniyetleri üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda, toplumsal bağlılığın film turizminin olumlu sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik etkilerinin algılanmasında orta düzeyde ve olumlu etki gösterdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte yerel halkın toplumsal bağlılığı, film turizminin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasında zayıf ve olumsuz bir etkiye sahiptir. Araştırma sonuçları, toplumsal bağlılığın turizmin olumlu etkilerine yönelik algıyı artırıp, olumsuz etkilere yönelik algıyı azalttığına ilişkin çalışmalarla (Gürsoy ve ark., 2002; Gürsoy & Rutherford, 2004; Lee, 2013) uyum göstermektedir. Bu bağlamda bu araştırma, turizm yazınının film turizmi özelindeki bulgularıyla gelişimine katkı sağlamaktadır. Araştırma, toplumsal bağlılığın, film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerinin algılanmasındaki etkisini belirlemeye yönelik görgül bir çalışmanın bulgularını içermesi nedeniyle özgündür.

Araştırmanın bir diğer sonucu, yerel halkın film turizminin olumlu sosyo-kültürel etkileri ve olumlu sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin algılarının, film turizminden memnuniyetleri üzerinde olumlu etki gösterdiği. Ayrıca, yerel halkın film turizminin olumsuz sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılarının ise film turizminden memnuniyet üzerinde olumsuz ve orta düzeyde bir etki yarattığı belirlenmiştir. Yerel halkın film turizminden memnuniyetinde, olumlu sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin algılarının etkisinin diğer boyutlara göre daha zayıf olduğu belirlenmiştir. Film turizminin etkilerinin, yerel halkın film turizminden memnuniyeti üzerinde gösterdiği etkiler, yazında genel olarak turizmin etkilerine ilişkin algının turizme verilen destek ve memnuniyet üzerindeki etkisini vurgulayan çalışmalarla (Sırakaya ve ark., 2002; Kim ve ark., 2012; Woo ve ark., 2015) uyumludur. Bununla birlikte, araştırmada film turizminin olumsuz sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin algıların ne toplumsal bağlılık ne de film turizmden memnuniyet ile arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu sonucun, yazında çeşitli araştırmalarda (Beeton, 2001; Connell, 2005; Heitmann, 2010; Yoon ve ark., 2015) öne sürülmüş olan, film turizminin yeni gelişmeye başladığı destinasyonlarda yerel halkın film turizminin etkilerini doğrudan ve net olarak algılayamamaları ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, toplumsal bağlılığın film turizminden memnuniyet üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, turizm yazınında toplumsal bağlılığın turizme verilen destek ve memnuniyetle ilişkisini gösteren çalışmalarla (Williams ve ark., 1995; Gürsoy ve ark., 2002; Chen & Chen, 2010; Lee, 2013; Yoon ve ark., 2015) çelişmektedir. Bu sonucun, araştırmanın film turizminin gelişiminin başlangıcında olduğu bir destinasyonda yapılmış olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle, film turizminin daha

gelişmiş olduğu ve etkilerinin daha belirgin olduğu destinasyonlarda araştırma modelinin sınanması daha kapsamlı sonuçlara ulaşılabilmesini sağlayacaktır.

Yönetmel Çıkarımlar

Araştırma sonucunda, yerel halkın film turizminin olumsuz etkilerine ilişkin algılarının film turizminden memnuniyetlerini olumsuz etkilerken, olumlu etkilerine ilişkin algılarının ise memnuniyetlerini olumlu etkilediği belirlenmiştir. Bu sonuç, yerel halkın film turizminden memnuniyetlerinde film turizminin etkilerine ilişkin algılarının önemine işaret etmektedir. Destinasyonda film turizminin sürdürülebilir gelişimi için yerel halkın sürece etkin katılımının yanı sıra ekonomik sürekliliğin ve yerel kalkınmanın sağlanması büyük önem taşımaktadır. Destinasyonlarda sürdürülebilir turizmin gelişimi için belirtilen temel ilkeler arasında; seçilecek özel bir pazar bölümünde geliştirilecek tematik rekabet gücüyle sağlanabilecek ekonomik süreklilik, yerel kalkınma ve turizmin faydalarının yaygın ve adil dağıtımı yer almaktadır (UNEP ve UNWTO, 2005). Araştırma sonuçları, Muğla'da tematik rekabet gücü sağlama potansiyeline sahip film turizmi girişimlerinin başarılı bir şekilde sürdürülebilmesi için gerekli olan unsurların eksikliğinin göstergesi olarak değerlendirilebilir. Bu kapsamda öncelikle film turizminin ev sahibi halka katkısıyla sağlanabilecek yerel kalkınmanın, ekonomik sürekliliğin ve film turizminin sosyo-ekonomik faydalarının yaygın ve adil dağıtımının sağlanması önerilmektedir. Bu göstergelerin ve eksikliklerin, destinasyonda film turizminin başlangıç aşamalarında belirlenebilmesi, sürdürülebilir film turizmi faaliyetlerine yönelik plan ve uygulamaların gelişimine yol gösterebilecek olması nedeniyle önemlidir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda, başta yerel yönetimler, turizm örgütleri ve sivil toplum kuruluşları olmak üzere destinasyon yönetiminde söz sahibi olan paydaşlara film turizminin sosyo-ekonomik kazanımlarını arttırmaya yönelik girişim ve uygulamalarda bulunmaları önerilmektedir. Bu kapsamda, film turizmi faaliyetlerinde gerekli olan ürün ve hizmetin yerel halktan sağlanması, film turizminin doğrudan ekonomik kazanımlarını arttırmada faydalı olacaktır. Yerel halktan tedarik edilmesi önerilen ürün ve hizmetler arasında film ekibinin ihtiyaç duyduğu temel yiyecek-içecek, barınma, lojistik ve ulaştırmaya ilişkin ürün ve hizmetler olduğu gibi; senaryo gereği ihtiyaç duyulan tekstil, mobilya, dekorasyon ve yöreye özgü muhtelif ürünler de yer almaktadır. Bunun yanı sıra, film turizmi faaliyetlerinin gelişimine temel oluşturan film çekimi ve yapımı faaliyetlerinde gerekli olan işgücü kaynağının da yerel halk öncelikli olacak şekilde sağlanması, film turizminin sosyo-ekonomik kazanımlarını arttıracaktır. Film çekimi faaliyetlerine dahil

olan yerel halkın, hem sürece etkin katılımı sağlanmış olacak hem de katılımcıların ve ailelerinin ekonomik gelir elde etmesi vesilesiyle yerel kalkınmaya katkı sağlanacaktır. Böylelikle film turizminin sosyo-ekonomik kazanımlarının turizm paydaşları arasında yaygın ve adil dağıtımının sağlanması hususunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

Film turizminin gelişiminin önemsendiği destinasyonlarda film turizmine ilişkin farkındalık çalışmalarının yapılması önerilmektedir. Bu kapsamda, başta destinasyondaki yerel halk ve turizm işletmeleri olmak üzere tüm film turizmi paydaşlarına yönelik, film turizmi faaliyetleri, gereklilikleri ve etkileri temel başlıklarında, film turizminin olumsuz etkilerini de içerecek şekilde, bilgilendirici ve eğitsel faaliyetler düzenlenmesi farkındalığın oluşturulmasını sağlayacaktır. Destinasyonun geneline yönelik faaliyetlerin yanı sıra, film turizmi faaliyetlerini gerçekleştirme konusunda gerekli istek, yetenek ve beceriye sahip işletmelere veya kişilere özel eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetlerinin de ayrıca planlanması önerilmektedir. Böylelikle hem destinasyonda film turizmi faaliyeti gerçekleştirme isteğinde olan girişimcilerin daha başarılı planlamalar ve uygulamalar yapmasına, hem de yerel halkın film turizminin olumsuz etkilerine ilişkin algının iyileştirilmesine katkı sağlanabilecektir.

Film turizmi faaliyetlerinin planlanmasında, olumlu sosyo-kültürel etkilerinin artırılıp, olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin ise mümkün olduğunca azaltılmasına yönelik uygulamalar geliştirilmesi bu araştırma sonucunda belirtilebilecek bir diğer öneridir. Bu kapsamda film turizm destinasyonlarında, yalnızca film turizmine özgü yeni ürün ve hizmetlerin değil, aynı zamanda destinasyonun tarihi, kültürel ve coğrafi dokusuna uygun sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin de geliştirilmesine önem verilmesi beklenmektedir. Böylelikle film turizmi, destinasyona sürdürülebilir turizm faaliyetlerinin kazandırılması için bir araç olarak değerlendirilebilecek, destinasyonun turizm faaliyetleri yelpazesi genişletilerek, film turizminin olası/ani risklerine karşı tedbirler alınacak ve film turizminin olumlu sosyo-kültürel etkileri geliştirilirken, olumsuz sosyo-kültürel etkileri azaltılabilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalara Öneriler

Araştırma, Muğla ili örneğinde gerçekleştirilen inceleme ve değerlendirmeleri içermektedir. Bu nedenle araştırma sonuçlarının farklı ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel niteliklere sahip destinasyonlar için genellenmesi söz konusu değildir. Ayrıca, araştırmanın dünya genelinde her açıdan olağan dışı koşullar yaratan Koronavirüs Pandemisi sürecinde gerçekleştirilmiş olması, araştırmanın kapsamı ve içeriğinin “olağan

dönemlere” göre farklı olarak şekillenmesine neden olmuştur. Bu husus da araştırmanın sonuçlarını ve araştırma sonuçlarının genellenebilirliğini etkileyebilecek önemli bir sınırlılık olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma sonucunda, film turizminin olumlu ve olumsuz etkilerinin yerel halkın film turizminden memnuniyeti üzerinde etki gösterdiği, ancak toplumsal bağlılığın film turizminden memnuniyet üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, yerel halkın film turizminden memnuniyeti üzerinde etkili farklı değişkenlerin varlığını düşündürmektedir. Yazın çerçevesinde yerel halkın film turizminden memnuniyetinde etkili olabilecek diğer değişkenlerin belirlenmesi ve etkilerinin araştırılması faydalı olabilecektir. Araştırmada uyum iyiliklerini sağlamak üzere film turizminin etkileri ölçeğine uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde modifikasyon gereksinimi ve yapısal eşitlik modelinde bir alt faktörün analiz dışında bırakılma gerekliliği de araştırmanın bir sınırlılığı olarak nitelendirilebilir. Bu nedenle ilgili ölçeğin tekrar sınanacağı görgül araştırmaların yapılması, ölçek geçerliliği ve güvenilirliğini artırmaya yönelik gerekli düzenlemelerin yapılmasına imkan verebilecektir. Ayrıca, bu araştırmada nicel yöntemler aracılığıyla veri toplanmış olan yerel halktan; görüşme veya odak grup görüşmeleri gibi nitel yöntemlerle toplanacak veriler, derinlemesine bilgi toplanmasını ve yazın çerçevesinde irdelenerek film turizmine ilişkin yerel halkın desteği ve memnuniyetini etkileyen farklı değişkenlerin belirlenmesine faydalı olabilecektir. Özellikle destinasyonda film/dizi çekimlerinde görev alan kişilerden de veri toplanarak değişkenler arasındaki ilişkilerin tekrar incelenmesi farklı sonuçların açığa çıkarılmasını sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

- Afthanorhan, A., Awang, Z. & Fazella, S. (2017). Perception of Tourism Impact and Support Tourism Development in Terengganu, Malaysia, *Social Sciences*, 6(106), 1-11.
- Alrwajfah, M.M., Almeida-Garcia, F. & Cortes-Macias, R. (2019). Residents' Perceptions and Satisfaction toward Tourism Development: A Case Study of Petra Region, Jordan, *Sustainability*, 11(1907), 1-19.
- Andereck, K. L. & Vogt, C. A. (2000). The Relationship between Residents' Attitudes toward Tourism and Tourism Development Options, *Journal of Travel Research*, 39(1), 27-36.
- Beeton, S. (2001). *Lights, Camera, Re-Action. How Does Film-induced Tourism Affect A Country Town*, (Ed. M. Rogers ve Y. Collins), The Future Of Australia's Country Towns Bendigo: Centre For Sustainable Regional Communities, La Trobe University, Avustralya.
- Beeton, S. (2005). *Film-induced Tourism: Aspects of Tourism*, Channel View Publications, Clevedon, England.
- Beeton, S. (2008). Location, Location, Location: Film Corporations' Social Responsibilities, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 24(2-3), 107-114.
- Besculides, A., Lee, M. E. & McCormic, P. J. (2002). Residents' Perceptions of the Cultural Benefits of Tourism, *Annals of Tourism Research*, 29(2), 303-319.
- Brehm, M. J., Eisenhauer, B. W. & Stedman, R.C. (2012). Environmental Concern: Examining the Role of Place Meaning and Place Attachment, *Society & Natural Resources: An International Journal*, 0, 1-17.
- Busby, G. & Klug, J. (2001). Movie-induced Tourism: The Challenge of Measurement and Other Issues, *Journal of Vacation Marketing*, 7(4), 316-332.
- Carmichael, B. A. (2006). Linking Quality Tourism Experiences, Residents' Quality of Life, and Quality Experiences for Tourists", (Ed. G. Jennings, N. P. Nickerson), *Quality Tourism Experiences*, Burlington, Elsevier Butterworth-Heinemann, USA.
- Carneiro, M.J. & Eusebio, C. (2015). Host-Tourist Interaction and Impact of Tourism on Residents' Quality of Life, *Tourism&Management Studies*, 11(1), 25-34.
- Chen, C. & Chen, P. (2010). Resident Attitudes toward Heritage Tourism Development, *Tourism Geographies*, 12(4), 525-545.
- Choi, H.C. (2013). The Impact of Tourism and Local Residents' Support on Tourism Development: A Case Study of the Rural Community of Jeongseon, Gangwon Province, South Korea, *AU-GSB E-Journal*, 6(1), 73-82.
- Choi, H. C. & Sirakaya, E. (2005). Measuring Residents' Attitude towards Sustainable Tourism: Development of Sustainable Tourism Attitude Scale, *Journal of Travel Research*, 43(4), 380-394.
- Colquitt, J. A., & Zapata-Phelan, C. P. (2007). Trends in Theory Building and Theory Testing: A Five-decade Study of the Academy of Management Journal, *Academy of Management Journal*, 50(6), 1281-1303.
- Connell, J. (2005). What the Story in Balamory?: The Impacts of a Children's TV Programme on Small Tourism Enterprises on the Isle of Mull, Scotland, *Journal of Sustainable Tourism*, 13(3), 228-255.
- Connell, J. (2012). Film Tourism-Evolution, Progress and Prospects, *Tourism Management*, 33, 1007-1029.
- Crowe, J. (2010). Community Attachment and Satisfaction: The Role of a Community's Social Network Structure, *Journal of Community Psychology*, 38(5), 622-644.
- Çalışkan, U. & Özer, Ö. (2014). A Comparative Study of Local Residents' Attitudes Towards Tourism in Kuşadası, *İşletme Fakültesi Dergisi*, 15(2), 117-133.
- Çalışkan, U. & Saltık, I.A. (2018). Relationship Between Community Attachment, Perceptions on Economic Impacts of Tourism and Support to Tourism Development: An Implementation in a Settlement Near But Distant From Tourism, *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv Economics*, 6(201), 41-46.
- Çakar Çelik, Ö. (2019). Film Turizmi ve Sığacık'a (İzmir) Etkileri, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(31), 432-460.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*, Pegem Akademi, Ankara.
- Dwyer, L., Edwards, D., Mistilis, N., Roman, C. & Scott, N. (2009). Destination and Enterprise Management for a Tourism Future, *Tourism Management*, 30(1), 63-74.
- Garcia, F. A., Fernandez, M.A.P., Macias, R.C. & Vazquez, A. B. (2016). Residents' perceptions of tourism development in Benalmadena (Spain). *Tourism Management*, 54, 259-274.
- Güdü- Demirbulat, Ö., Oflaz, M. & Buzlukcu, C. (2015). Kırsal Yörelere Televizyon Dizilerinin Turizm Hareketleri Üzerindeki Etkisi: Sevdaluk Dizisi Örneği, (Ed. M. A. Çukurçayır, A. Başoada, Ş. Ünüvar, M. Sağır, M. Çiçekdağı & S. Büyükelçi), *I. Avrasya Uluslararası Turizm Kongresi Güncel Konular, Eğilimler ve Göstergeler Bildiri Kitabı*, Aybil Yayınları, Konya.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz* (5. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Gürsoy, D., Jurowski, C. & Uysal, M. (2002). Residents Attitudes: A Structural Modeling Approach, *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105.
- Gürsoy, D. Chi, C. G. & Dyer, P. (2009). An Examination of Locals' Attitudes, *Annals of Tourism Research*, 36(4), 723-726.
- Gürsoy, D. & Rutherford, D. G. (2004). Host Attitudes Toward Tourism: An Improved Structural Model, *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Hahm, J. & Wang, Y. (2011). Film-Induced Tourism as a Vehicle For Destination Marketing: Is it Worth the Efforts?, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 28(2), 165-179.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective (7th Ed.)*, Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Harrill, R., Uysal, M., Cardon, P. W., Vong, F., & Dioko, L. (2011). Resident Attitudes toward Gaming and Tourism Development in Macao: Growth Machine Theory as a Context for Identifying Supporters and Opponents, *International Journal of Tourism Research*, 13(1), 41-53.
- Heitmann, S. (2010). Film Tourism Planning and Development—Questioning the Role of Stakeholders and Sustainability, *Tourism and Hospitality Planning and Development*, 7(1), 31-46.
- Hudson, S. & Ritchie, J. R. B. (2006a). Promoting Destinations via Film Tourism: An Empirical Identification of Supporting Marketing Initiatives, *Journal of Travel Research*, 44, 387-396.
- Hudson, S. & Ritchie, B. J. R. (2006b). Film Tourism and Destination Marketing: The Case of Captain Corelli's Mandolin, *Journal of Vacation Marketing*, 12(3), 256-268.
- Jimura, T. (2011). The Impact of World Heritage Site Designation on Local Communities: A Case Study of Ogimachi, Shirakawa-Mura, Japan, *Tourism Management*, 32(2), 288-296.
- Jöreskog, K.G. & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: Structural Equation Modeling with SIMPLIS Command Language*. Scientific Software International, USA, Lincolnwood.
- Jurowski, C. (1994). The Interplay of Elements Affecting Host Community Resident Attitudes toward Tourism: A Path Analytic Approach, PhD dissertation in Hospitality and Tourism, Virginia Polytechnic Institute and State University, USA.
- Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. (1997). A Theoretical Analysis of Host Community Resident Reactions to Tourism, *Journal of Travel Research*, 36(2), 3-11.
- Kervankıran, İ. & Çuhadar, M. (2018). Mardin'de Çekilen Dizi ve Filmlere Dönük Yerel Halkın Algısı, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 44-59.
- Kim, A., Kim, S., & Oh, M. (2017). Film Tourism Town and Its Local Community, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 18(3), 334-360.
- Kim, S. & O'Connor, N. (2011). A Cross-cultural Study of Screen-tourists' Profiles, *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 3(2), 141-158.
- Kim, K., Uysal, M., & Sirgy, M. J. (2012). How Does Tourism in A Community Impact the Quality of Life of Community Residents?, *Tourism Management*, 36, 527-540.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling (4th edition)*, Guilford Press, New York.
- Lee, T. H. (2013). Influence Analysis of Community Residents Support for Sustainable Tourism Development, *Tourism Management*, 34, 37-46.
- Liu, Y., Chin, W.L., Nechita, F. & Candrea, A.N. (2020). Framing Film-Induced Tourism into a Sustainable Perspective from Romania, Indonesia and Malaysia, *Sustainability*, 12(9912), 1-28.
- Lopez, L., Nicosia, E. & Gonzales, R.C.L. (2018). Sustainable Tourism: A Hidden Theory of the Cinematic Image? A Theoretical and Visual Analysis of the Way of St. James, *Sustainability*, 10(10), 36-49.
- Macias, T. & Williams, K. (2016). Know Your Neighbors, Save The Planet: Social Capital and the Widening Wedge of Pro-Environmental Outcomes, *Environment and Behavior*, 48(3), 391-420.
- Mbaiwa, J. (2003). The Socio-economic and Environmental Impacts of Touris Development on the Okavango Delta, North-western Botswana, *Journal of Arid Environments*, 54(2), 447-467.
- Mendes, R., Vareiro, L. & Ferreira, A. R. (2017). Residents' Perceptions of Film -induced Tourism: A Portuguese Case Study", *Tourism and Hospitality Research*, C. 17, S. 4: 424-433.
- Meydan, C. H. & Şeşen, H. (2010). Yapısal Eşitlik Modellemesi AMOS Uygulamaları. Ankara, Detay Yayıncılık.
- Mordue, T. (2001). Performing and Directing Resident/Tourist Cultures in Heartbeat Country, *Tourist Studies*, 1(3), 233-252.
- Nunkoo, R. & So, K.K.F. (2015). Residents' Support for Tourism: Testing Alternative Structural Models, *Journal of Travel Research*, 55(7): 1-15.
- Riley, R., Baker, D. & Van Doren, C. S. (1998). Movie Induced Tourism, *Annals of Tourism Research*, 25, 919-935.

- Saltık, I.A., Coşar, Y. & Kozak, M. (2011). Film-induced Tourism: Benefits and Challenges for Destination Marketing, *European Journal of Tourism Research EJTR*, 4(1), Spring, 44-54.
- Schreiber, J.B., Nora, A., Stage, F.K., Barlow, E.A. & King, J. (2006). Reporting Structural Equation Modeling and Confirmatory Factor Analysis Results: A Review, *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338.
- Sirakaya, E., Teye, V. & Sönmez, S. (2002). Understanding Residents' Support for Tourism Development in the Central Region of Ghana, *Journal of Travel Research*, 41, 57-67.
- Silver, T. (2007). The Deliverance Factor, *Environmental History*, 12(2), 369-371.
- Singh, D. R. & Wright, A. (2011). Tourism and Economic Growth, the Jamaican Experience, (Ed. I. Boxil), *Caribbean Tourism Perceptions, Economic Development and Air Travel*, Centre for Tourism and Policy Research, The University of the West Indies, Mona, 1,11-19.
- Stronza, A. & Gordillo, J. (2008). Community Views of Ecotourism, *Annals of Tourism Research*, 35(2), 448-468.
- Thelen, T., Kim, D. & Scherer, E. (2020). Film Tourism Impacts: A Multi-stakeholder Longitudinal Approach, *Tourism Recreation Research*, 45(3), 291-306
- Tomic, R., Gajic, T. & Bugar, D. (2012). Tourism as a Basis for Development of the Economy of Serbia, *UTMS Journal of Economics*, 3(1), 21-31.
- Tooke, N. & Baker, M. (1996). Seeing is Believing: The Effect of Film on Visitor Numbers to Screened Locations, *Tourism Management*, 17(2), 87-94.
- Tosun, C. (2002). Host Perceptions of Impacts: A Comparative Tourism Study, *Annals of Tourism Research*, 29(1), 231-253.
- Trentelman, C. K. (2009). Place Attachment and Community Attachment: A Primer Grounded in the Lived Experience of a Community Sociologist, *Society and Natural Resources*, 22(3), 191-210.
- TÜİK-Türkiye İstatistik Kurumu, (2020, Kasım 2). <https://www.tuik.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- UNEP & UNWTO (2005, Kasım 2). Making Tourism More Sustainable- A Guide for Policy Makers, UNEP and UNWTO Publications (ss.11-12). <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284408214> adresinden alınmıştır.
- Yoon, Y., Kim, S. & Kim, S. S. (2015). Successful and Unsuccessful Film Tourism Destinations: From the Perspective of Korean Local Residents' Perceptions of Film Tourism Impacts, *Tourism Analysis*, 20(3), 29-311.
- Yu, C., Cole, S. T. & Chancellor, C. (2018). Residents Support for Tourism Development in Rural Midwestern (USA) Communities: Perceived Tourism Impacts and Community Quality of Life Perspective, *Sustainability*, 10(102), 1-17.
- Wan, Y. K. P. (2012). The Social, Economic and Environmental Impacts of Casino Gaming in Macao: The Community Leader Perspective, *Journal of Sustainable Tourism*, 20(5), 737-755.
- Williams, D. R., McDonald, C.D. & Riden, C.M. (1995). Community Attachment, Regional Identity and Resident Attitudes Toward Tourism, *Proceedings of the 26th Annual Travel and Tourism Research Association Conference Proceedings*, Wheat Ridge, CO: Travel and Tourism Research Association.
- Woo, E., Kim, H. & Uysal, M. (2015). Life Satisfaction and Support for Tourism, *Annals of Tourism Research*, 50, 84-97.
- Zhang, X., Ryan, C. & Cave, J. (2016). Residents, Their Use of a Tourist Facility and Contribution to Tourist Ambience: Narratives from A Film Tourism Site in Beijing, *Tourism Management*, 52, 416-429.
- Zhuang, Z., Yao, Y. & Li, J. (2019), Sociocultural Impacts of Tourism on Residents of World Cultural Heritage Sites in China, *Sustainability*, 11, 840: 1-19.

Destek Bilgisi: Bu çalışma TÜBİTAK tarafından 119K551 numaralı ve “Ekranların Doğal Platosu: Muğla İli Film Turizmi Uygulamalarının Değerlendirilmesi” isimli proje kapsamında desteklenmiştir.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Turizm Akademik Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: *Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.*

Etik kurul onayı: Bu çalışma 24.05.2018 tarih ve 86 sayılı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul Onay Belgesi ile bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı: *Çalışma iki yazarın ortak katkısı ile hazırlanmıştır.*

1. yazar katkı oranı: %50

2. yazar katkı oranı: %50

Extensive Summary

Community Attachment, Perceptions of Film Tourism Impacts and Satisfaction: A Study on Local Residents

Işıl ARIKAN SALTİK*, Filiz GÜMÜŞ DÖNMEZ

INTRODUCTION

Tourism mobility, which emerges as a result of people's desire to see and visit places shown in films, under the influence of the media, is defined as film tourism. Film tourism includes tourism activities that contains visits to film studios, related theme parks, and destinations shown in films and television shows (Hahm & Wang, 2011). Tourism has various positive and negative impacts on the destination and local residents, including economic, socio-cultural and environmental impacts. In other words, development of tourism in a region affects the local residents' quality of life, positively or negatively (Gürsoy et al., 2002). As within the impacts of tourism, these effects also occur in film tourism, both positive and negative aspects (Hudson & Ritchie, 2006b; Mendes et al., 2017).

Tourism develops in line with the goodwill of local residents (Jurowski, 1994). The fact that local residents, one of the most important elements of a destination, welcome the tourists coming to the region, being hospitable and seeing themselves as a part of intercultural interaction affect the tourism potential of the region positively (Carmichael, 2006). When the subject is evaluated in terms of film tourism, involvement of the local residents and increasing their welfare are essential principles for the success of film tourism development in a destination. This issue points out the necessity of taking into account the perceptions and attitudes of the local residents regarding the development of film tourism in the destination.

There are various studies in the tourism literature indicating that community attachment causes local residents to perceive the positive impacts of tourism more and the negative effects less and stating that local residents with high community attachment consider tourism as a need for local economic development (Jurowski et al., 1997; Gürsoy et al., 2002). Community attachment is defined as the individual's feeling of belonging to the community s/he lives in, communicating with other members of the community and her/his struggle for the problems of the community (Brehm et al., 2012). Macias and

Williams, (2016) state that members who are attached to the community more, support and show goodwill towards facts that are in the interest of the community.

METHODOLOGY

The aim of this research is to determine the relationship between local residents' community attachment, positive and negative socio-cultural and socio-economic impacts of film tourism and satisfaction with film tourism. Within the scope of the research, nine sub-hypotheses have been developed under five main hypotheses to be tested with the structural equation model based on the relevant literature. Using survey technique, the data were collected from the local residents in Muğla, which is an emerging film tourism destination in recent years. In addition to demographics, the survey included scales that contain statements about the "community attachment", "perception of positive and negative impacts of film tourism" and their "satisfaction with film tourism". The research data were collected through the scales developed within the scope of a TÜBİTAK project numbered 119K551, of which the authors of this article are the coordinator and researcher. The statements of these scales were developed using the scales in the relevant literature (Gürsoy et al., 2002; Mendes et al., 2017; Kim et al. 2017) and arranged to be compatible with the scope of the research project. 757 valid data collected between July and September 2020 were analyzed to test the hypotheses and model of the research. Confirmatory Factor Analysis (CFA) was performed to determine the construct validity of the scales. CFA results showed that goodness of fit values of the scales are acceptable or good. According to CFA results, two items in negative socio-economic impacts of film tourism dimension were removed because of their low factor loadings while no other expression was deducted from other scales and the factor structures were confirmed by CFA. Besides, reliability of the scales were tested by examining Cronbach Alpha Values. In accordance with the purpose of the research, the structural equation modelling (SEM) was applied to determine the relationships between the community attachment, perceptions of the positive and negative socio-cultural and socio-economic impacts of film tourism and film tourism satisfaction of the local residents living in a film tourism destination. It was concluded that the goodness of fit values of the final version of the developed model were at an acceptable level and SEM was supported. As a result of the SEM analysis, six of the hypotheses were accepted and three hypothesis were rejected.

* Corresponding author at: Muğla Sıtkı Koçman University, Fethiye Faculty of Business Administration, isilas@mu.edu.tr

CONCLUSION

In this study, it was concluded that community attachment had positive effect on the perception of positive socio-economic and positive socio-cultural impacts of film tourism, and had a weak and negative effect on the perception of negative socio-cultural impacts of film tourism. This result contributes to the literature with the findings specific to film tourism by supporting the tourism literature which indicates that community attachment increases the perception of the positive effects of tourism and decreases the perception of negative impacts (Gürsoy et al., 2002; Gürsoy & Rutherford, 2004; Lee, 2013; Kim et al., 2017; Mendes et al., 2017).

It was revealed that local residents' perceptions of the positive impacts of film tourism had positive effect on their satisfaction with film tourism, while the negative impacts of film tourism negatively affected their satisfaction with film tourism. The effect of film tourism impacts on local residents' film tourism satisfaction was in line with the studies in the tourism literature that emphasized the effect of the perception of tourism impacts on the support and satisfaction given to tourism (Sırakaya et al., 2002; Kim et al., 2012; Woo et al., 2015). In accordance with the results of the research, it is recommended to develop practices aimed at increasing the positive socio-cultural and socio-economic effects and reducing the negative effects as much as possible in order to increase the local residents' satisfaction with film tourism. In this context, it is suggested to ensure the widespread and fair distribution of the local development, economic sustainability and socio-economic benefits of film tourism, which can be achieved with the contribution of film tourism to the host community and local residents. The result is significant because these indicators and deficiencies can be determined at the initial stages of film tourism in the destination may lead to the development of plans and practices for sustainable film tourism activities. However, no significant relationship was found between community attachment and film tourism satisfaction. In future studies, it is recommended to identify other variables that may affect the local residents' film tourism satisfaction within the literature and to investigate their effects.

